Підписання договору страхування життя, укладеного шляхом обміну листами та документами

Умови договорів страхування · https://nasu.com.ua/mdata/pidpysannya-dogovoru-strahuvannya-zhyttya-ukladenogo-shlyahom-obminu-lystamy-ta-dokumentamy/

Як підписується договір страхування життя, що укладається шляхом обміну листами, документами, які підписує сторона, що їх надсилає: чи поширюються на нього вимоги п. 13 розд. III Положення № 175 і в якій формі – паперовій чи електронній – мають підписуватися такі документи?

У частині першій статті 981 Цивільного кодексу України (далі – Цивільний кодекс), частині першій статті 9 Закону України “Про фінансові послуги та фінансові компанії” (далі – Закон про фінансові послуги), частині першій статті 97 Закону України “Про страхування” (далі – Закон про страхування) встановлено, що договір страхування укладається в письмовій формі.

Вимоги до письмової форми правочину також визначені в статті 207 Цивільного кодексу, згідно з якою:

1) правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо його зміст зафіксований в одному або кількох документах (у тому числі електронних), у листах, телеграмах, якими обмінялися сторони, або надсилалися ними до інформаційно-комунікаційної системи, що використовується сторонами. У разі якщо зміст правочину зафіксований у кількох документах, зміст такого правочину також може бути зафіксовано шляхом посилання в одному з цих документів на інші документи, якщо інше не передбачено законом (частина перша статті 207 Цивільного кодексу);

2) правочин вважається таким, що вчинений у письмовій формі, якщо він підписаний його стороною (сторонами) (частина друга статті 207 Цивільного кодексу).

Стаття 981 Цивільного кодексу передбачає, що договір страхування укладається в письмовій формі з дотриманням вимог до письмової форми правочину, встановлених Цивільним кодексом. Факт укладення договору страхування може посвідчуватися

страховим полісом (сертифікатом).

В абзаці першому частини першої статті 97 Закону про страхування визначено, що договір страхування укладається виключно в письмовій формі з дотриманням вимог Цивільного кодексу, встановлених до письмової форми правочину, та оформляється у паперовій формі або у формі електронного документа, створеного згідно з вимогами, визначеними Законом України “Про електронні документи та електронний документообіг” (далі – Закон про електронний документообіг), або в порядку, передбаченому законодавством про електронну комерцію.

Водночас згідно з абзацом другим частини першої статті 97 Закону про страхування договір страхування життя може бути укладений шляхом складання одного документа (договору страхування), який підписується сторонами, або шляхом обміну листами, документами, які підписуються стороною, що їх надсилає. У разі подання страхувальником письмової заяви за формою, встановленою страховиком, про намір укласти договір страхування такий договір може бути укладений шляхом надсилання страхувальнику відповідної переддоговірної інформації і документів та видачі страхувальнику страхового свідоцтва (поліса), що не містить розбіжностей з поданою заявою, крім випадків, якщо страхувальник надав на це попередню згоду у заяві.

Законодавством можуть бути встановлені додаткові вимоги та особливості порядку укладення договорів страхування, інші вимоги до змісту та умов договору страхування залежно від класу страхування (окремих ризиків, груп ризиків, груп класів), у тому числі для договорів страхування, обов’язковість укладення яких визначена законом (частина шоста статті 97 Закону про страхування).

Щодо положень пункту 13 розділу ІІІ Положення про особливості укладення договорів страхування зі споживачами, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 20.12.2023 № 175 (зі змінами) (далі – Положення № 175), зазначеного в листі, звертаємо увагу на те, що враховуючи зміст зазначеного пункту передбачені ним вимоги стосуються складання одного документа, який підписується обома сторонами такого договору, які не стосуються укладення договору страхування життя шляхом обміну листами, документами, які підписуються стороною, що їх надсилає.

Страхування здійснюється на підставі договору страхування, який укладається відповідно до загальних умов страхового продукту, якщо інше не визначено законодавством України (абзац третій частини першої статті 89 Закону про страхування).

Загальні умови страхового продукту включають, зокрема, порядок укладення договору страхування (абзац тринадцятий частини першої статті 89 Закону про страхування).

Водночас у нормативно-правових актах Національного банку не визначено додаткових вимог та особливостей порядку укладання договорів страхування життя шляхом обміну листами, документами, які підписуються стороною, що їх надсилає, та/або вимог до підписання таких листів чи документів виключно в паперовій чи виключно в електронній формі.

Так, з урахуванням положень частини першої статті 207 Цивільного кодексу вбачається, що в разі укладення договору страхування життя шляхом обміну листами, документами, які підписуються стороною, що їх надсилає, такі листи чи документи оформлюються та підписуються ініціатором-стороною такого договору в порядку, передбаченому в загальних умовах страхового продукту, відповідно до яких такий договір страхування життя укладається, які у тому числі повинні передбачати дотримання вимог законодавства України для письмової форми правочину.

З метою уникнення нікчемності договору страхування через недотримання письмової форми правочину, страховик у разі укладення договору страхування життя шляхом обміну листами, документами, які підписуються стороною, що їх надсилає, відповідно до абзацу другого частини першої статті 97 Закону про страхування, на підставі отриманої від страхувальника заяви за формою, встановленою страховиком, про намір укласти договір страхування, видає (надсилає) такому страхувальнику страхове свідоцтво (поліс), підписане (підписаний) страховиком. Водночас форма такого свідоцтва (полісу) – паперова або електронна, у якій має бути видане таке свідоцтво (поліс), повідомляється страхувальнику до укладення договору страхування життя з урахуванням зазначеного в загальних умовах страхового продукту порядку укладення такого договору.

Лист НБУ № 33-0007/111409 від 19.11.2026